

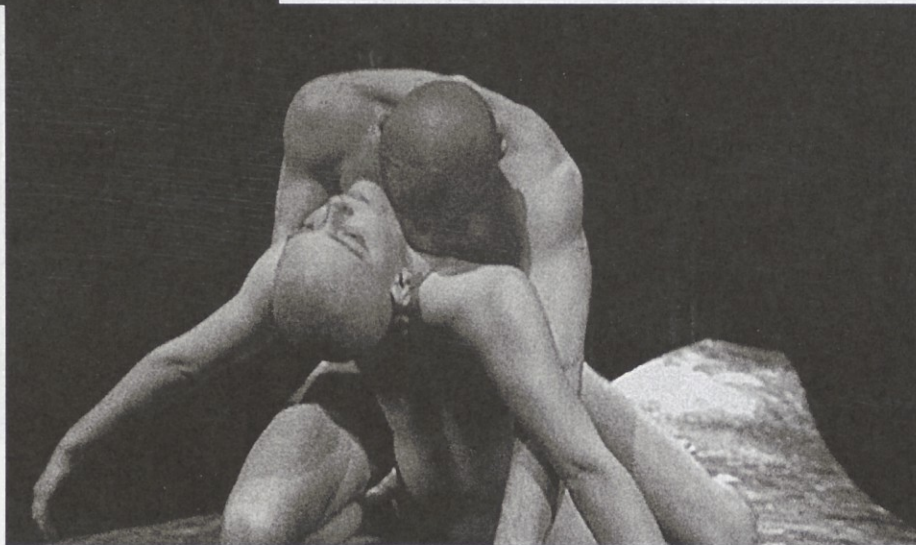
FANTOM

Slovenija 2003 87'

produkcija Ema Kugler, ZANK, VPK in TVS

režija, scenarij, scenografija, kostumografija, specialni efekti, montaža Ema Kugler

fotografija Izidor Farič **glasba** Robert Jiša, Olivier Messiaen, Diamanda Galas, Thomas Tallis, Istvan Marta, George Crumb, Arvo Pärt **igrajo** Janez Sever, Slavko Sever, Marko Mandič, Maja Delak, Jana Menger, Rosana Hribar in številni drugi

Fantom je sedmi in hkrati prvi celovečerni videofilm multimedijske umetnice Eme Kugler, ki v svojem opusu praktično nima filma, ki bi ne bil nagradjen. Tudi za *Fantoma* je letos prejela že dve nagradi: Gold Remi Award v kategoriji Film&VideoArt na mednarodnem filmskem festivalu Worldfest v Houstonu v ZDA, v Boulderju v Coloradu pa je *Fantom* postal zmagovalni film festivala Moondance. Čeprav je bil sprva zamišljen in s strani Filmskega sklada financiran kot kratki film, pa *Fantom* povsem zdrži v dolgometražni formi. Še več. Šele kot celovečerec ima sploh možnost ustvarjanja tematskega vzdušja, saj se avtorica ne izraža na verbalni ravni, temveč prek součinkovanja skrbno izbrane glasbe, računalniško generiranih zvokov in fascinantnih podob, ki v gledalcu sprožajo verižne nize asociacij. Emin *Fantom* je neusmiljeni fantom smrti. Fantom slehernika, ki ga kot senca spremlja od začetka življenja, ga spodnaša z eksistencialnim dvomom, ga navdaja s tesnobo ter z zavestjo o minljivosti v njem neti želje, željo po samopreseganju, slo po življenju, užitku, ljubezni. Problematika drugosti je stalnica v ustvarjanju Eme Kugler: "Iluzija našega lastnega obstoja ... zavest subjekta, da je, ko ga pa vendarle ni! Saj ga je samo toliko, kot mu je odmeril Drugi. Vse, kar pa resnično je ... on sam po sebi ... neodvisno od Drugega ... je zgolj meso, evlucijski zapis materije, ki ga določa s tem, ko ga zaklene v telo ..." Avtorica nam daje na ogled silovite podobe osamljenosti: postarani moški kot samotni kralj v gradu, čakajoč na sla (slo), ki (več) ne pride, ženska z žarečim ogljem v dlaneh kot vešča, ki se ob raskavem glasu Diamande Galas *Open up! Don't open up!* opoteka proti ognju ljubezni, da naposled otrpne, zaznamovana kot mati, v pozi device Marije z Jezusom v naročju, medtem ko ji z dlani odteka življenjska tekočina ... In pes, ki ob strani sledi tej črti krvi, in kača, ki se zdi kot tista iz bibličnega rajskega vrta, ki je Evo premamila, da je zagrizla v jabolko grenkega spoznanja. Naslednja metafora odnosov med spoloma in njihovih družbenih vlog je še bolj kruta in nazorna: moški kot plavajoči

mrtveci, ki valujejo v toku morja, in ženske, stisnjene ob stene, kot nedonošeni fetusi v posodah formalina, bljuvajoč rdeče mesene cvetove, ki žro in dušijo moška telesa. *Fantom* je s svojo izjemno vizualno imaginacijo in tehnično popolno izvedbo daleč najbolj artikuliran, pa tudi liričen, celo melanholičen film Eme Kugler, ki smo jo do zdaj poznali po ideološko dosti bolj direktni, grobi, ikonografsko manj pretanjeni, čeprav na prvi pogled prepoznavni, zelo samosvoji avtorski poetiki. V *Fantomu*, v katerem kot nekoč na fotografijah Mana Raya nastopa velik del alternativne umetniške scene (ali tisto, kar je od nje ostalo, torej tisti, ki so še vedno pripravljene delati zastoj, zgolj zaradi prijateljstva in vere v umetniški projekt), je Ema s svojo izrazno nekonvencionalnostjo, idejno drznostjo ("revolucionarna energija nezavednega" kot vir navdiha nadrealistov) in individualno etiko brezkompromisnega antikonformizma spoštovanja vredna "potomka" zgodovinskih avantgard. Nelagodje, ki ga zbujajo njena dela, je natanko isto kot tisto *Andaluzijskega psa* (Un chien andalou, 1928) ali *Zlate dobe* (L'age d'or, 1930) Luisa Buñuela, le da je namesto z burnimi reakcijami danes pospremljeno s čisto ignoranco. Če je življenje večno ponavljajoča se transmutacija, kanibalistična bakanalija, obscena pojedina, na kateri se čas hrani z njenimi udeleženci, ki mislijo, da živijo – čeprav so "karikature, zgolj vloge na zabavi, imenovani življenje" –, pa s svojim radikalizmom, z nepopustljivo željo po osvobojenosti in samotranscendenci Ema Kugler kot umetnica "kvari zabavo", ko reže v oko na videz srečnega potrošniškega materializma, v katerem so želje zadovoljene, še preden so sploh producirane. *Fantom*, ki se začne z zvezdnim nebom, množico uniformirancev, starim, osamljenim slom in s smrtnim kričem pohojenega polža, je film o stvareh, pred katerimi si raje zatiskamo oči, film o posameznikovi iluziji življenja, o naši ranljivosti, končnosti, o minljivosti vsega, ki pa človeku, paradoksalno, edinole omogoča vstop v etično dimenzijo. •